

Życie poświęciła dzieciom niepełnosprawnym

data aktualizacji: 2021.11.05 autor: Włodzimierz Szczepański

Sejm RP ustanowił rok 2022 Rokiem Marii Grzegorzewskiej. (fot. Archiwum APS)

Przy rondzie w Wołuczy, drodze ze Skierniewic do Rawy Mazowieckiej, stoi kamienny obelisk. Poświęcony jest niezwyklej kobiecie, pochodzącej z tej wsi. Sejm RP ustanowił rok 2022 Rokiem Marii Grzegorzewskiej. Aż trudno uwierzyć, czytając listę publikacji, zasług, odznaczeń, że dokonała tego jedna osoba. Przyszło jej żyć w burzliwych czasach, zmagać się z chorobą, a mimo to łamała stereotypy o kształceniu niepełnosprawnych dzieci. To ona stworzyła pedagogikę specjalną w Polsce. A jakim była człowiekiem?

- Nade wszystko była osobą, od której emanowało ciepło. Słuchacze nazywali ją „mamą” - wylicza dr hab. Jacek Kulbaka, prof. APS, Kustosz Muzeum Marii Grzegorzewskiej w Akademii Pedagogiki Specjalnej. - Jej gabinet był dostępny dla każdego, kto chciał porozmawiać, spotkać się. Nie miała żadnych oszczędności, a zarobione pieniądze potrafiła przekazywać bardziej potrzebującym. Nie założyła rodziny, w pełni poświęciła się pracy, działaniom na rzecz dzieci z niepełnosprawnością. Interesowała się sztuką. W jej służbowym mieszkaniu biurko było prawdziwym warsztatem pracy - kalendarze, notatki, listy (bardzo dużo korespondowała), scenariusze zajęć ze słuchaczami. Trudno znaleźć w jej charakterze coś niespójnego, coś, co stawiałoby Grzegorzewską w złym świetle. Chora

na serce nie uskarżała się na siebie, na zdrowie. Była osobą skromną i jednocześnie wymagającą.

Córka Adolfa Błażeja i Felicji z domu Bogdanowicz urodziła się w 1887 r. w Wołuczy. Rodzice Marii Grzegorzewskiej dzierżawili majątek.

- Niestety, nie ma dużo informacji z tego okresu. Będziemy jeszcze szukać w księgach parafialnych. Jesteśmy umówieni z księdzem z Kurzeszyna - mówi Łukasz Glimasiński, dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Matyldowie.

Rodzice oddali ją na pensję do Warszawy, następnie uczęszczała do szkoły prywatnej, którą ukończyła w roku 1907. Aby zarobić na życie wyjechała na Litwę, gdzie pracowała w domach jako nauczycielka. Podczas studiów na wydziale przyrodniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego dorabiała korepetycjami i klejeniem kopert. Tutaj dotknęła ją osobista tragedia. Na gruźlicę zmarł jej narzeczony. Po jego śmierci Grzegorzewska pisała: „żyć będę, muszę, ale teraz już tylko praca będzie treścią mojego życia”.

Depresja oraz choroba płuc skłoniły ją do przerwania studiów. Wyjechała do Zakopanego, a następnie do Włoch. Wstąpiła na Międzynarodowy Fakultet Pedagogiczny w Brukseli, gdzie zaprzyjaźniła się z Józefą Joteyko, Édouardem Claparèdem i Ovidem Decrolym. To spotkanie w pewnym sensie ukształtowało ją.

Wybuch I wojny światowej zastał ją w Warszawie. W planach miała studia w Brukseli, udało się jej dostać do Londynu. Pochodząca z małej Wołuczy studentka uczyła się psychologii na także na paryskiej Sorbonie. Aby uzyskać tytuł doktora filozofii, przeprowadziła badania wśród uczniów szkół brukselskich. Poświęcony był estetyce dzieci.

Wówczas w jej życiu do kolejnego przełomowego wydarzenia. Po wizycie w szpitalu dla upośledzonych umysłowo, podjęła zaskakującą dla otoczenia decyzję. Zmieniła zainteresowania badawcze. Zdecydowała się poświęcić pracy z niepełnosprawnymi.

W 1919 roku wróciła na stałe do Polski. W Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zajmowała się sprawami szkolnictwa specjalnego, zakładała te szkoły. W 1930 roku utworzyła Państwowy Instytut Nauczycielski, w którego kadrze był m.in. Janusz Korczak.

O utracie przez nią stanowiska dyrektora krążyła anegdota. W rozmowie z Wacławem Jędrzejewiczowi, ministrem odpowiedzialnym za oświatę, wytykała niski poziom nauczania. W pewnym momencie minister zirytowany przemową Grzegorzewskiej przerwał jej: - Niech pani pamięta, że rozmawia z ministrem! Na co Grzegorzewska odparowała: - Pamiętam o tym dobrze. Właśnie dlatego, że jest pan ministrem, przyszedłem to panu powiedzieć.

W okresie wojny i okupacji Maria Grzegorzewska pracowała w szkole specjalnej nr 177 w Warszawie. Mimo problemów kardiologicznych brała udział w tajnej działalności oświatowej Delegatury Rządu Londyńskiego.

W jej biografii przeczytać można, że w konspiracji kolportowała nawet broń. Wspomagała Radę Pomocy Żydów „Żegotę”. Uczestniczyła w Powstaniu Warszawskim, jako sanitariuszka, została schwytana i umieszczona w pruszkowskim dulażu. W czasie powstania spłonął jej dom. W płomieniach straciła swoje, ale też prace wielu uczniów.

Po wojnie pracowała na Uniwersytecie Warszawskim. Kierowała pierwszą w Polsce uniwersytecką katedrą pedagogiki specjalnej. Maria Grzegorzewska niespodziewanie zmarła 7 maja 1967 roku. Przyczyną śmierci był zawał serca. Pochowana została na warszawskich Powązkach.

Przy rondzie w Wołuczy, drodze ze Skierniewic do Rawy Mazowieckiej, stoi kamienny obelisk. Poświęcony jest niezwyklej Marii Grzegorzewskiej. To tutaj zjadą niedługo profesorowie, studenci...

- Obchody 100-lecia rozpoczniemy 18 kwietnia 2022 roku - w rocznicę urodzin Marii Grzegorzewskiej. Tego dnia złożymy kwiaty pod pomnikiem Marii Grzegorzewskiej. W uroczystości udział weźmie poczet sztandarowy Akademii. Właściwa uroczystość odbędzie się natomiast na początku czerwca. Dokładną datę ustalimy z władzami gminy - tłumaczy dr hab. Ewa Kulesza z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie.

Grzegorzewska wraca na wieś

- Naszej Akademii zależy, aby społeczność Wołuczy i Rawy Mazowieckiej była aktywnie włączona w obchody Roku Marii Grzegorzewskiej i 100-lecia APS - mówi dr hab. Ewa Kulesza, prof. Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. Uroczystości jubileuszowe w Wołuczy ASP przygotowuje wspólnie z Urzędem Gminy Rawa Mazowiecka, Gminnym Ośrodkiem Kultury Matyldowie oraz Szkołą Podstawową w Kurzeszynie.

W ramach uroczystości planowane są msza w kościele parafialnym z udziałem lokalnych władz i organizacji społecznych (KGW i OSP), prelekcja naukowa dotycząca postaci Marii Grzegorzewskiej, występy artystyczne młodzieży szkolnej i studenckiej, wręczenie nagród za udział uczniów gminnych szkół w konkursie wiedzy oraz piknik rodzinny na terenie Szkoły Podstawowej w Kurzeszynie

- Chcemy, aby piknik był radosnym czasem gier i zabaw dla dzieci (z animatorami), gry terenowej dla młodzieży. Zaprezentujemy też naszą Akademię - kierunki, na jakich można u nas studiować, aktywność kół naukowych - podkreśla dr hab. Ewa Kulesza.

Centralne obchody Roku Marii Grzegorzewskiej i 100-lecia Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej odbędą się w dniach 25-27 maja 2022 r. w murach uczelni przy ul. Szczęśliwickiej 40.

Z kalendarium wydarzeń towarzyszących jubileuszowi można zapoznać się na <https://100.aps.edu.pl/>.

Dodatkowe źródło: Encyklopedia PWN.

Źródło: <https://nekrologi.eglos.pl/aktualnosci/item/39556-zycie-poswiecila-dzieciom-niepelnosprawnym>